

criminal proceedings for the recognition of the criminal offense, the protection of the rights, freedoms and legitimate interests of the participants in the criminal proceedings, in accordance with the laws and methods and means that are reflected in procedural and other documents, and serve as grounds for the adoption of procedural decisions aimed at solving problems in a criminal way. This definition reflects the three key components of the criminal procedural activities that provide a solution to its problems: search and cognitive, identity and imperative. Attention to searching and learning, identity and imperative components of the criminal procedural activities from Roman times to the present due to the fact that their definition of the doctrine of criminal procedure allows you to create a law of the general laws of materialist dialectics, levels of society, science and technology, social -political, economic structure of a state at a certain historic moment the system means to address social and legal conflicts caused by the commission of crime And the requirements for their application, which ensure the knowledge of his circumstances and the establishment of persons involved in his commission, the punishment of the perpetrators and the restoration of violated rights, freedoms and legitimate interests of the individual and society, on the basis of the results of search and searches recorded in the procedural and other documents, cognitive action in criminal proceedings and adopted procedural decisions. In addition, the evidence of criminal procedural activity, embodied in the mandatory forms, specified in the criminal procedural law, recording criminal proceedings, ensures the formation of evidence in the criminal process and the mechanism for the adoption and implementation of procedural decisions, thus combining the search-cognitive and imperative components of the criminal procedural activities.

Key words: *criminal process, criminal proceedings, criminal procedural activity; the subject of criminal procedural activity; means of criminal procedural activity; the purpose of criminal procedural activity.*

УДК 343.1 (477)

М. О. Юхно

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ УЧАСТІ ЗАХИСНИКА В КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

У статті відповідно до Конституції, чинного кримінального процесуального законодавства України встановлено новели та особливості правового регулювання статусу захисника в кримінальному провадженні. З'ясовано, що понятійний апарат з цих питань залишається недосконалим, процесуальні права та обов'язки захисника, а також представника-адвоката потерпілої сторони підлягають більш детальному тлумаченню й уточненню. Запропоновано доцільність закріплення розподілення відповідних прав залежно від стадій кримінального провадження. Надано пропозиції щодо вдосконалення положень чинного КПК України з порушених у статті питань.

Ключові слова: *кримінальне провадження, захисник, досудове розслідування, захист учасника кримінального провадження, підозрюваний, обвинувачений, сторона захисту, сторона обвинувачення.*

Постановка проблеми. Новели чинного КПК України докорінно змінили процесуальний статус захисника в кримінальному провадженні. Водночас вони не повною мірою вирішили проблемні питання щодо обсягу його повноважень, а також процесуального механізму їх забезпечення та

реалізації в кримінальному провадженні. Тому переосмислення цих питань вимагає проведення подальшого наукового дослідження для напрацювання відповідних пропозицій удосконалення чинного КПК України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі проблемні питання процесуального статусу захисника як учасника кримінального судочинства досліджувалися в різних аспектах. Такі дослідження проводилися багатьма вченими, серед яких доцільно назвати С.Є. Абламського, А.Ю. Бойчука, Т.В. Варфоломєєву, В.А. Гвоздій, В.П. Гусєва, Я.П. Зейкан, Ю.М. Грошевого, Т.В. Добровольську, В.В. Єрохіна, О.В. Капліну, О.О. Кочуру, О.П. Кучинську, Ю.О. Кухарчук, Л.М. Лобойка, М.А. Погорецького, В.О. Попелюшко, Г.С. Римарчук, С.Ф. Сафулько, О.Д. Святоцького, Б.Р. Стецюка, Л.Д. Удалову, Я.В. Малик, О.В. Мартовицьку, М.С. Строговича, О.М. Скрябіна, Д.П. Фіолєвського, Т.Г. Фоміну, І.Я. Фойницького, М.Є. Шумилу, О.Г. Яновську та інших. Заразом, після прийняття чинного КПК України дослідження з цих питань не втрачають актуальності, оскільки обумовлені теоретичним і прикладним переосмисленням його положень та доцільністю вдосконалення, що підтверджує практика правозастосування. Однією з останніх розвідок у цьому напрямі є монографічне дослідження д.ю.н. О. М. Скрябіна «Участь захисника в окремих кримінальних провадженнях» (2017 рік), який аналізував вказані питання з погляду науковця й адвоката практика.

Формування цілей. На підставі Конституції України та чинного кримінального процесуального законодавства встановити неузгодженості, прогалини та проблемні питання участі захисника в кримінальному провадженні. Висловити пропозиції щодо їх усунення на законодавчому рівні.

Виклад основного матеріалу. Законодавство кожної галузі права, зокрема й кримінального процесу, повинно відповідати основним засадам, закріпленим у нормах Конституції України, міжнародних та європейських правових документах, при цьому деталізуючи, конкретизуючи та надаючи йому прикладного характеру. У контексті цього слід звернути увагу на вимоги розділу 2 Конституції України, у якому закріплено основні права, свободи людини та громадянина. Вказане є світовим надбанням, народженим багатоміліардною історією та практикою людства. Як свідчить історія, проголосивши себе незалежною, Україна стала на шлях побудови держави європейського зразка, де права, свободи та законні інтереси особи превалюють над іншими цінностями [1, с. 351-353].

За визначенням О.М. Скрябіна, утвердження й забезпечення прав, свобод людини, їх гарантій є головним обов'язком держави. Найважливішим результатом правової реформи в Україні має бути становлення вдосконаленої, насамперед змагальної, судової системи, характерної саме для правової держави з її розвинутими суспільними інститутами захисту прав людини. Право на захист особи визнано й гарантовано Конституцією України, зокрема частиною першою ст. 55 гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [2, с. 4-5], що ми підтримуємо. Питання забезпечення прав учасників кримінального

провадження на захист у кримінальному процесі в Україні, як і в інших країнах, були та залишаються предметом постійної уваги вчених і практиків. Зумовлено це тим, що в наш час міжнародно-правовими інституціями та Європейським судом з прав людини постійно звертається увага на неналежне забезпечення права на захист у кримінальному процесі України. Щодо цього С. Є. Абламський цілком слушно зазначив, що сучасний розвиток кримінального процесуального законодавства України насамперед спрямований на гуманізацію забезпечення конституційних положень і запровадження загальновизнаних міжнародних правових стандартів у сфері кримінального судочинства [3, с. 80]. Безсумнівно, як засвідчило дослідження, не є винятком й імплементація норм, що безпосередньо регулюють права всіх учасників на захист у кримінальному провадженні. Водночас чинний КПК України не вирішив наявні проблеми щодо процесуального забезпечення рівності прав усіх учасників кримінального провадження. Так, за визначенням О.В. Мартовицької, протягом тривалого часу правовій регламентації щодо забезпечення й реалізації прав підозрюваного та обвинуваченого приділялося більше уваги, ніж іншим учасникам кримінального провадження. За цей період чинним КПК України значно вдосконалено механізм забезпечення прав підозрюваного та обвинуваченого способом надання кваліфікованої допомоги в кримінальному провадженні, зокрема й безоплатної правової допомоги в порядку та випадках, передбачених законодавством [4, с. 11].

Слід констатувати, що сучасна тенденція вдосконалення законодавства нашої країни передусім спрямована на захист прав, свобод і законних інтересів людини й громадянина, а вже опісля на захист інтересів держави та суспільства. Тенденція гуманізації проявилася й під час прийняття чинного КПК України, оскільки до 2012 року до нашої країни постійно висловлювалися критичні зауваження з боку міжнародних правових і неправових інституцій щодо недосконалості його попереднього змісту та положень, зокрема з аналізованих питань. Ураховуючи таку тенденцію, важливе значення для виконання завдань кримінального провадження (ст. 2 КПК України) мають положення ч. 3 ст. 55 Конституції України, згідно з якою кожний має право після використання всіх національних можливостей щодо правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних судових інстанцій або відповідних міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна [5]. Насамперед це стосується саме недотримання прав і свобод особи в кримінальному судочинстві. В Україні прослідковується постійна тенденція щодо щорічного збільшення звернень громадян України до Європейського суду з прав людини, у рішеннях якого констатуються певні порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. (ратифіковано законом України від 17.07.1997 № 475/97ВР) [6]. Це підтверджується офіційною статистикою Міністерства юстиції України, згідно з якою у 2012 році на розгляді в ЄСПЛ знаходилось 10 тисяч 450 заяв громадян України (8,2% від загальної кількості, що надійшло) [7], у 2013 році відповідно 13 тисяч 700 таких заяв (13,3%) [6], а в 2014 році відповідно 13 тисяч 600 заяв (13,3%) [8], що є значною кількістю та

ставить Україну на одні з перших місць серед інших країн світу щодо найбільшої кількості звернень до Європейського суду з прав людини.

З огляду на вказане, слід зазначити наукову позицію Р.Ю. Яценко, яка акцентувала увагу на тому, що Конституція України втілює властиве суспільству поняття того, як повинна бути організована державна влада, як вона повинна функціонувати, на яких рівнях та за якими правилами вона взаємодіє з громадянами й суспільством у цілому [9, с. 251], що ми підтримуємо. Однією з гарантій, закріплених ст. 59 Конституції України, є право кожного на правову допомогу, а у випадках, передбачених законодавством, така допомога надається безоплатно. До того ж, кожний має право у виборі захисника своїх прав і законних інтересів [10]. З метою забезпечення гарантій конституційних прав і свобод людини 01 листопада 1996 року була прийнята Постанова Пленуму Верховного Суду України № 9 «Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя» [11], що визначило механізм дій державних, правоохоронних і судових органів у цьому напрямі. Своєю чергою введення відповідного правового механізму реалізації прав і законних інтересів особи обумовлено тим, що захист і охорона конституційних прав та обов'язків громадян, як доречно зазначив Л. Д. Воеводін, полягає не скільки в захисті від порушень, скільки в забезпеченні умов і засобів для фактичного їх використання [12, с. 37], що ми підтримуємо. Після тривалих дискусій частково було визначено й уточнено процесуальний статус захисника. Водночас на законодавчому рівні чітко не закріплено процесуальні права й обов'язки захисника, а тільки вказано, що він користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, захист яких він здійснює. До того ж, реалізація прав, які безпосередньо здійснюються самим підозрюваним, обвинуваченим, не може бути доручена захисникові. З огляду на вказане, О.І. Андреева звернула увагу на те, що однією з особливостей кримінального процесу є наявність різнобічних відмінностей у процесуальному статусі кожного з учасників процесу. При цьому кримінально процесуальна діяльність здійснюється в умовах протидії інтересів як учасниками, так і органами державної влади, що наділені повноваженнями, але в різних співвідношеннях [13, с. 68-69].

У контексті наведеного слід підтримати наукову позицію С.І. Мінченка та О.Є. Омельченка, які зазначили, що державне юридичне забезпечення й захист основних прав і свобод людини в Україні на сьогодні ще не можна назвати задовільними, і навіть прийняті закони з різних причин не завжди реалізуються повною мірою. Заразом, обраний українською державою напрям дає підстави сподіватися на покращання порушеної проблематики [14, с. 75], що ми підтримуємо. Також слід додати, що навіть попри вдосконалення окремих положень чинного КПК України, за результатами досліджень встановлено понятійну невизначеність, до прикладу, при визначенні статусу захисника в кримінальному процесі. Так, відповідно до ст. 45 чинного КПК України захисником є адвокат, який здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, виправданого, особи, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру, або вирішується питання про видачу іноземній державі (екстрадиції) [15].

Окрім того, ще до прийняття чинного КПК України Р. А. Чайка зазначав, що треба розрізняти поняття «захисник» і «адвокат». Згідно з його науковою позицією адвокат – це особа, яка займається професійною діяльністю, тобто є правозаступником і правозахисником, надаючи правову допомогу, здійснює представництво в судах, господарських справах, підприємствах, відомствах і організаціях, державних органах, а також здійснює захист підозрюваного, обвинуваченого. Правовий статус адвоката виникає не з огляду на його участь у судочинстві, а через відповідну процедуру, передбачену законодавством України. Захисник у кримінальному провадженні – це особа, спеціально уповноважена відстоювати законні інтереси обвинуваченого, підсудного та яка надає йому потрібну правову допомогу при реалізації його процесуальних прав. Процесуальним статусом така особа наділяється з моменту допуску до участі в справі [16, с. 15]. На сьогодні це дуже важливо, оскільки в чинному КПК України визначено, що захисник – це адвокат, що своєю чергою призводить до подвійного тлумачення й понятійної невизначеності. Щодо цих питань свою наукову позицію визначила А. М. Бірюкова, яка пропонувала КПК України 1960 року доповнити статтею 44-1 «Адвокат у кримінальному процесі» у такій редакції: «Адвокатом у кримінальному провадженні є особа, яка має свідоцтво про право займатись адвокатською діяльністю і надає правову допомогу особі, яка не є суб'єктом права на захист згідно з ч. 1 ст. 48 вказаного кодексу, але стосовно неї здійснюються окремі заходи процесуального примусу, або ця особа викликана дізнавачем, слідчим, прокурором чи судом як свідок, але стосовно неї здійснюються окремі заходи процесуального примусу або така особа викликається дізнавачем, слідчим, прокурором чи судом як свідок. З моменту здійснення процесуальних дій, що визначені в ч. 1 цієї статті щодо особи, якій адвокат надає юридичні послуги, такий адвокат набуває статус суб'єкта кримінального процесу й користується процесуальними правами та гарантіями, що встановлені для адвоката-захисника в ст. 48 вказаного Кодексу» [17, с. 15-16]. Таким чином, між положеннями чинного КПК України і Законом України «Про адвокатуру і адвокатську діяльність» встановлено неузгодженості та протиріччя, що підлягає усуненню в законодавчому порядку. Виникає закономірне питання, а чому стосовно одного й того ж учасника кримінального провадження закріплено два поняття «захисник» і він же «адвокат»? Крім цієї двозначності, чинний КПК України й без того перевантажений неповними і неточними поняттями. Через це серед учених, а також під час практичного застосування відповідних положень КПК України у слідчих, прокурорів і суддів виникає чимало нарікань й труднощів щодо їх тлумачення та правозастосування. У процесі дискусії стосовно порушених питань виокремлюються різні наукові позиції. До прикладу, досліджуючи питання про значення захисника в кримінальному провадженні, В. В. Єрохін визначив, що положеннями ч. 1 ст. 36 і ч. 5 ст. 40 КПК України законодавець закріпив за слідчим, прокурором процесуальну самостійність у процесуальній діяльності, проте позбавивши цього захисника. До того ж тільки в ч. 1 ст. 47 КПК України закріплено загальне

неконкретне положення про те, що він має право використовувати засоби захисту, передбачені КПК України та іншими законами. Загалом захисник користується процесуальними правами підозрюваного, обвинуваченого, окрім тих, реалізація яких здійснюється безпосередньо підозрюваним, обвинуваченим і не може бути доручена захисникові. При цьому в положеннях ст. 42 КПК України, якими визначено перелік прав вказаних учасників кримінального провадження, не вбачається можливість реалізації захисником їх прав. У цих же положеннях не йдеться про заборону доручення захисникові певних прав підозрюваного, обвинуваченого [18, с. 111].

Аналізуючи статус захисника в кримінальному процесі, Ю.О. Кухарук зазначила, що участь захисника є важливою гарантією забезпечення права на захист у кримінальному судочинстві, оскільки його діяльність має соціальний характер і спрямована на спростування обвинувачення, встановлення обставин, що пом'якшують відповідальність підзахисного, недопущення порушень його конституційних прав. При цьому його діяльність спрямована не тільки на інтереси підозрюваного, обвинуваченого, але й на інтереси правосуддя [19, с. 59-63], що ми підтримуємо. У процесі дискусії з цього питання І. В. Головань доречно зазначив, що головною відмінністю адвокатури як суб'єкта надання правової допомоги є адвокатський статус, тобто сукупність передбачених законом прав і обов'язків та гарантій адвокатської діяльності. Цей статус призначений забезпечити ефективність правової допомоги адвоката порівняно з юридичними послугами, що надаються в Україні іншими суб'єктами [20, с. 14].

Зазвичай кримінальний процес має публічний характер, що зобов'язує слідчого, прокурора, слідчого суддю і суд роз'яснювати учасникам кримінального провадження їх права та обов'язки. Одним з таких прав є право на отримання кваліфікованої допомоги з боку обраного чи залученого захисника. Щодо цього чинний КПК України значно розширив можливості реалізації засади змагальності, що своєю чергою, надає більшу можливість стороні захисту відстоювати права й законні інтереси підозрюваного, обвинуваченого в кримінальному провадженні. Поза тим, в окремій статті 20 чинного КПК України «Забезпечення права на захист» закріплено право підозрюваного, обвинуваченого, виправданого, засудженого на захист на правову допомогу зокрема. До того ж, у випадках передбачених КПК України і/або законом, що регулює надання безоплатної правової допомоги, саме підозрюваному, обвинуваченому правова допомога надається безоплатно за рахунок держави. Зазначені, а також інші недоліки, прогалини, зокрема й у чинному кримінальному процесуальному законодавстві спричинили широкую дискусію серед учених навіть попри наявність ст. 3 КПК України «Визначення основних термінів», положення якої не вирішили проблему тлумачення понятійного апарату в кримінальному процесі з питання, що розглядається. Оцінюючи наявні проблеми, професор Капліна О.В. підкреслила, що потреба в чітких нормативних дефініціях стала особливо відчутною за останній час через

збільшенням загального обсягу законодавства, впливу практики Європейського суду з прав людини на національну правороз'яснювальну практику. Зокрема, учена підкреслила, що в разі використання однозначного терміна в його звичайному значенні, зрозумілому для правозастосувача, він, мабуть, не потребує свого визначення. А у випадках, коли він без додаткового пояснення є не досить чітко зрозумілим й можливе його двозначне тлумачення, то термін повинен бути визначений законодавцем. З огляду на зазначене, у КПК України доцільно визначити чітку дефініцію спеціальних юридичних термінів і тих міжгалузевих термінів, які в різних галузях права мають своє специфічне значення [21, с. 17], що ми підтримуємо. Водночас, на нашу думку, треба конкретизувати, що така невизначеність і двозначність понятійного апарату впливає на визначення процесуального статусу учасників кримінального провадження, зокрема й захисника. На практиці вказані недоліки й прогалини термінології призводять до зловживань окремими працівниками правоохоронних органів і суду, що в цілому позначається на розвитку демократичного суспільства, забезпечення охорони прав, свобод і законних інтересів громадян.

Як встановлено під час дослідження, згідно зі ст. 55 параграфу 4 «Потерпілий і його представник» глави 3 «Суд, сторони та інші учасники кримінального провадження» КПК України в кримінальному провадженні захисником потерпілого може виступати його представник. На наше переконання, у цій частині права потерпілого на захист і їх реалізацію значно звужені, оскільки потерпілий позбавлений права мати й користуватися всіма правами захисника-адвоката, який захищає підозрюваного, обвинуваченого. Крім цього, не зрозуміла позиція законодавця, який безпідставно переніс положення про право потерпілого мати представника чи в будь-який час відмовитися від його послуг, що регламентовано параграфом 55, закріпивши його в п. 8 ст. 56 вищезазначеної глави КПК України. На підставі викладеного, вищезазначений 55 параграф чинного КПК України підлягає доповненню, оскільки в ньому не закріплено положення щодо поняття представника потерпілого, а також не закріплені положення щодо представника потерпілого, зокрема його права і процесуальні обов'язки. За результатами дослідження положень КПК України слід зазначити, що в ньому не було враховано можливість потерпілого та його представника брати участь у вирішенні питання про обрання й продовження строку запобіжного заходу стосовно підозрюваного, обвинуваченого в кримінальному провадженні слідчим суддею. Про актуальність і доцільність цього питання зауважив С.Є. Абламський, зазначивши, що законодавець наділив орган досудового розслідування, прокурора, підозрюваного, обвинуваченого та їх захисника правом оскаржити рішення про обрання, заміни чи скасування запобіжних заходів у чинному КПК України 2012 року, але позбавив такого права потерпілого та його представника. У таких випадках у правозастосованні діє лише загальне правило про можливість оскарження процесуальних дій (бездизальності) органа досудового розслідування та прокурора. При цьому учений наголосив, що положення КПК України й у цій частині абсолютно

безпідставно обмежує право потерпілого на захист своїх прав і законних інтересів у кримінальному провадженні. На його думку доцільно внести відповідні зміни й доповнення до чинного КПК України. Зокрема, за слідчим і прокурором треба закріпити обов'язки враховувати позицію потерпілого та його представника з цих питань. Поза тим, він запропонував надати право останньому бути присутнім при обранні, заміні чи скасування запобіжних заходів, надавати пояснення й докази щодо своєї позиції, а в разі потреби оскаржити прийняте рішення з цих питань [3, с. 124]. Щодо згаданих питань аналогічна точка зору висловлювалася раніше й іншими вченими, актуальність і доцільність чого ми підтримуємо, оскільки вказане питання вирішує проблему вдосконалення забезпечення та реалізації прав і законних інтересів потерпілої сторони, а також сприятиме більш ефективній участі потерпілого та його представника в кримінальному провадженні.

Висновки. Проведене дослідження дає можливість охарактеризувати загальну тенденцію в Україні щодо поступового реформування державних органів, правоохоронної та судової систем, законодавства в цілому та кримінального процесуального законодавства зокрема. Передусім удосконалення спрямоване на належне забезпечення охорони й захисту прав, свобод і законних інтересів громадян, що здійснюється на засадах (принципах) імплементації міжнародних правових актів і використання практики Європейського суду з прав людини в кримінальному процесі. Здійснений аналіз чинного КПК України, змін і доповнень до нього (на сьогодні в понад 50 законах) свідчить про його прогресивність порівняно з КПК України 1960 року та позитивних новел. Безперечно, практичне їх уведення буде сприяти більш ефективному захисту прав людини й громадянина, зокрема за допомогою такого учасника кримінального провадження, як захисник. Водночас у процесі дослідження цих питань встановлено, що понятійний апарат правового статусу захисника залишається незавершеним, його права та обов'язки підлягають більш широкому тлумаченню й законодавчому уточненню. На нашу думку, у чинному КПК України слушно в окремій статті визначити, більш чітко сформулювати та закріпити права й обов'язки захисника-адвоката, а також представника-адвоката потерпілої сторони. Закріплення відповідних прав доцільно розподілити залежно від стадій кримінального провадження, як це зроблено стосовно підозрюваного, обвинуваченого й потерпілого. Слід усунути розбіжності норм Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» і положень чинного КПК України з досліджених питань. Утім, порушені питання підлягають окремому дослідженню або науковому вивченню.

Використані джерела:

1. Юхно М. О. Юридичний зміст права на захист за кримінальним процесуальним законодавством України / М. О. Юхно // Сучасні тенденції розвитку криміналістики та кримінального процесу : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. до 100-річчя від дня народження проф. М. В. Салтєвського (Харків, 08 листоп. 2017 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2017. – С. 351–353.

2. Скрябін О. М. Участь захисника в окремих кримінальних провадженнях : монографія / О. М. Скрябін. – Запоріжжя : Просвіта, 2017. – 380 с.
3. Абламський С. Є. Реалізація прав потерпілого на стадії досудового розслідування : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Абламський Сергій Євгенович. – Харків, 2014. – 246 с.
4. Мартовицька О. В. Реалізація правової допомоги на стадії досудового розслідування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Мартовицька Олена Василівна. – Харків, 2014. – 20 с.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950 // Офіційний вісник України. – 1998. – № 13. – Ст. 270.
6. Щорічний звіт про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2012 році : Лист Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини від 30.01.2013 / Сайт Міністерства юстиції України. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/9329>.
7. Щорічний звіт про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2013 році : Лист Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини / Сайт Міністерства юстиції України. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/9329>.
8. Щорічний звіт про результати діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини у 2014 році : Лист Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини від 14.01.2015 № 12.0.1-9/168 / Сайт Міністерства юстиції України. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/9329>.
9. Ященко Р. Ю. Система принципів правотворчої діяльності та їх законодавче забезпечення / Р. Ю. Ященко // Держава і право. – 2009. – Вип. 44. – С. 249–258.
10. Конституція України : с изменениями. – Х. : Право, 2011. – 56 с.
11. Про застосування Конституції України при здійсненні правосуддя : постанова Пленуму Верховного Суду України № 9. – 5 с.
12. Воеводин Л. Д. Конституционные права и обязанности советских граждан / Л. Д. Воеводин. – М. : Изд-во МГУ, 1972. – 300 с.
13. Андреева О. И. Соотношение прав и обязанностей государства и личности в правовом государстве и специфика его проявления в сфере уголовного судопроизводства (теоретический аспект) / О. И. Андреева / под ред. М. К. Свиридова. – Томск : Изд-во Томск.ун-та, 2004. – 135 с.
14. Мінченко С. І. Гарантії забезпечення прав людини і громадянина при проведенні окремих слідчих дій / С. І. Мінченко, О. Є. Омельченко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. – 2010. – № 5 (72). – С. 75–76.
15. Кримінальний процесуальний кодекс України. – Харків : Право, 2012. – 392 с.
16. Чайка Р. А. Участь захисника на досудовому слідстві : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Чайка Роман Анатолійович. – Харків, 2008. – 19 с.
17. Бірюкова А. М. Забезпечення адвокатурою конституційного права обвинуваченого на захист у кримінальному процесі України : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09 / Бірюкова Аліна Миколаївна. – Одеса, 2006. – 20 с.
18. Єрохін В. В. Процесуальні особливості участі захисника як учасника кримінального провадження / В. В. Єрохін, О. О. Юхно // Право і Безпека. – 2014. – № 4. – С. 109–113.
19. Кухарук Ю. О. Відвід захисника від участі у кримінальній справі в кримінальному процесі України : монографія / Ю. О. Кухарук. – Київ : Центр учбової літератури, 2013. – 148 с.
20. Головань І. В. До питання про поняття адвокатської діяльності / І. В. Головань // Адвокат. – 2012. – № 1 (136). – С. 12–16.

21. Капліна О. В. Правозастосовне тлумачення судом норм кримінально-процесуального права : автореф. дис. ... док-ра юрид. наук : 12.00.09. / Капліна Оксана Володимирівна. – Харків, 2009. – 40 с.

Стаття надійшла до редколегії 12.11.2017

Юхно М. А. Проблемные вопросы участия защитника в уголовном производстве

В статье с учетом Конституции Украины, действующего уголовного процессуального законодательства Украины определены новеллы и особенности правового регулирования статуса защитника в уголовном производстве. По результатам установлено, что понятийный аппарат по этим вопросам остается несовершенным, процессуальные права и обязанности защитника, а также представителя-адвоката потерпевшей стороны подлежат более широкому толкованию и уточнению. Закрепление соответствующих прав целесообразно распределить в зависимости от стадий уголовного производства. Поданы предложения по усовершенствованию положений действующего УПК Украины по поднятым в статье вопросам.

Ключевые слова: уголовное производство, защитник, досудебное расследование, защита участника уголовного производства, подозреваемый, обвиняемый, сторона защиты, сторона обвинения.

Yukhno M. Problematic Issues of the Participation of a Defense Counsel in Criminal Proceedings

The author of the article analyzes the norms of the Constitution of Ukraine and the provisions of the current criminal procedural legislation of Ukraine, that establish the provisions of the procedural status of the defender and his participation, the scope, powers and peculiarities of legal regulation in criminal proceedings. Special attention has been paid to the study of international legal acts and decisions of the European Court of Human Rights on issues raised in the article. The issue of the correlation of the provisions of the current criminal procedural legislation of Ukraine with regard to the procedural rights and obligations of the participants in the criminal proceedings as a party of the prosecution and the parties to the defense was investigated, while it was established that the amount of rights of the suspect and the defendant, their defenders is greater than that of the injured party and its representatives, which should be adjusted in the legislative order. According to the results of the analysis and research it is established that the conceptual apparatus on these issues in the current Criminal Procedure Code of Ukraine remains imperfect, procedural rights and duties of the defender, as well as the advocate's representative of the victim, are subject to more general interpretation and clarification. The expediency of legislative consolidation and distribution of the corresponding procedural rights of the indicated participants in criminal proceedings, depending on the stages of criminal proceedings, has been proposed. The necessity of elimination of differences in the terminology, definitions, procedural rights and obligations that exist between the Law of Ukraine "On Advocacy and Advocacy" and the provisions of the current Criminal Procedural Code of Ukraine based on the results of the study are stressed.

The suggestions on the improvement and other provisions of the current Criminal Procedure Code of Ukraine from the issues raised in the article are given.

Key words: criminal proceedings, defense counsel, pre-trial investigation, defense of criminal proceedings, suspect, accused, defense, prosecution.